

НАУКОВИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ВАРТОСТІ ІНВЕСТИЦІЙ ПРИ РОЗРОБЦІ ТА ВИКОРИСТАННІ НОВИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Самборський О.С.¹, Слободянюк М.М.²

¹ Івано-Франківський національний медичний університет, Україна

² Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Вступ. Значне підвищення вартості розробок нових лікарських засобів (ЛЗ) до сотень млн. або млрд. (для оригінальних) та сотень млн. (для генеричних та гібридних ЛЗ) дол. США, значне подовження термінів розробок до 10-15 та 3-6 років відповідно при високому ступені ризиків й високій наукоємності таких досліджень гостро ставлять питання щодо прозорості інвестування та економії коштів. Все більш важливе місце займають питання кваліфікованого менеджменту, формування проекту бюджетування та раціонального управління організаційно-технологічним процесом розробки та використання ЛЗ нових поколінь, особливо в період нестабільного кризового стану та воєнних дій. Оптимізація управління обмеженими ресурсами, особливо фінансами, стає важливою стратегічною і тактичною діяльністю фірми. Великого значення набуває економічна ефективність проекту.

Мета дослідження. Дослідження особливостей оцінки вартості інвестицій при розробці генеричних ЛЗ нових поколінь з урахуванням часу використання.

Методи дослідження. Використано сучасні методи маркетингового дослідження, моделювання і економічного аналізу.

Отримані результати. Аналіз наукових публікацій показує загострення в Україні проблеми управління вартістю і оцінкою інвестицій в фармацевтичній галузі, особливо в інноваційних процесах. Під впливом інфляції, ризиків та норм прибутку для інвесторів змінюється вартість інвестицій у часі. Це може приводити до конфліктів між акціонерами та менеджментом, між акціонерами та кредиторами, загострення проблем вибору між направленням обмежених ресурсів в інвестиції та дивіденди, вибір першочерговості інвестування зобов'язань тощо. Вкрай обмежені ресурси, невеликі обсяги продажу ЛЗ та низька купівельна спроможність населення посилюють проблему ефективності інвестиційних проектів, привабливості інвестиційних вкладень. Гарантування більш високих прибутків для інвестицій в розробки нових ЛЗ, більш короткий період їх окупності стає основою в оцінці інвестиційної привабливості. Встановлено, що для економічної оцінки інвестиційного проекту використовують ряд методів, серед яких: метод розрахунку чистого приведенного ефекту, метод визначення терміну окупності інвестицій, метод визначення внутрішньої норми дохідності (рентабельності) інвестиційного проекту, метод розрахунку індексу рентабельності інвестицій, метод розрахунку коефіцієнта ефективності інвестицій, метод розрахунку приведенного ефекту. Як вартість капіталу розуміють дохід, який повинні принести інвестиції для того, щоб вони себе виправдали з точки зору інвестора, і представляється у вигляді відсоткової ставки від суми вкладеного капіталу. Основоположним критерієм привабливості інвестування в будь-який проект виступає швидкість повернення вкладеного капіталу або період окупності (Pay-Back Period).

Аналіз вартості розробок та моделювання фінансових потоків більше 10 генеричних ЛЗ нових поколінь і структури інвестиційного бюджету показує, що потребу фінансування не менше 0,9–1,2 млн. грн., а період розробок становить від 2,2 років, від 10 міс проходить державна експертиза і реєстрація нових ЛЗ. Лише капітальні інвестиції у фармацевтичне виробництво становлять біля 100 млн. дол. США. Встановлено, що інвестиції потрібні не рівномірно: 1-го року – 26,58%, 2-го року – 51,07% та 3-го року – 22,35%. Слід зазначити, що початком повернення інвестиційних вкладень стане комерційний продаж ЛЗ та частина прибутку із таких доходів. Із загальної суми необхідних інвестицій 54,13% необхідно на обґрунтування доцільності проекту та самої розробки і державної реєстрації ЛЗ, 7,88% – для постановки його на виробництво та 37,99% на проведення активних маркетингових акцій щодо підготовки ринку до більш швидкого сприйняття нового ЛЗ та значного підвищення обсягу продажів. Збільшення продажів у перші роки забезпечить значний обсяг товарного сегменту ринку та більш швидше повернення інвестицій. В цілому, така політика забезпечить не лише швидке дисконтоване у часі повернення суми інвестицій, а й отримання постійної і достатньої маси прибутку. Дослідження показують, що середній термін зберігання сировини на складі виробника складає 24, середнє відтермінування сплати за сировину 20, середня тривалість виробничого циклу складає 8, середній термін зберігання продукції на складі 30, а відтермінування сплати за товар 18 календарних днів. Нами проведено дослідження зміни сум інвестицій згідно часу введення інвестицій в проект та результати дисконтування інвестицій у часі. Як показують результати моделювання, за чотири роки вкладена сума інвестицій зростає на суму від 368 тис. грн. При 100% рентабельності виробництва ЛЗ, продажах при виході на ринок нового ЛЗ біля 50 тис. уп. на рік та виділення 50% прибутку а термін повернення суми дисконтованих інвестицій становитиме не менше чотири роки. Такі результати ставлять перед менеджментом та маркетингологами задачу значно підвищити обсяги продажів нового ЛЗ для найшвидшого повернення вкладених інвестицій з урахуванням знецінення їх у часі і розрахунку з інвесторами.

Висновки. Досліджено інвестиційні вкладення для розробки генеричних ЛЗ нових поколінь, оцінено структуру інвестицій і використання у часі. Показано, що за чотири роки сума інвестицій знецінюється більш ніж на 30%, що потребує обґрунтованого комплексного підходу у раціональному використанні фінансових ресурсів на розробки і постановку на виробництво генеричних ЛЗ нових поколінь та контрольованого повернення вкладених інвестицій. Важливою маркетинговою складовою виступає необхідність достатніх обсягів продажів з перших років комерційного використання ЛЗ.